

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

Rev. Pere G. Kalemkarian Mechitaristensse
Nº 41 Menne

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ներկայ 1898 թվականի
Պուլխարիոյ համար սարեկան 12 փրակի
» » վեցականայ 6 »
Արսասանականի » սարեկան 14 »
» » վեցականայ 7 »
ԿԱՆՈՒԿ ՎՃԱՐՆԻԻ

Համակ դրամ եղանակը որիկ հետեւեալ հասցեով
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԻՐԱՎՈՒՆԿ ԼՐԱԳՐՈՅ ՎԱՌՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ)

Редакция на вѣстникъ
„Иравункъ“
ВАРНА (България).

Rédaction du journal
„Iravounk“
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
եւ չեն որոշուիր եւ յատկապէս դատաւար-
ները չեն կրնար հաստատուիլ անորոշ-
յովին կամ մասամբ:
Դատաւարական տղը 20 ամսով երե-
քին աւելի անգամներու համար 20 0/0
գեղը կը լինի:

ՈՒՂԻՂ ԴԱՏԵՆՔ

Դ.

Ապահովագրութեան մեր յեղափո-
խական գործերուն մէջ պատաս-
խանատուութիւն կը ծանրանայ
միայն վարիչներու և գործիչնե-
րու այն փոքրիկ թիւին վրայ
որ գիտէր կազմակերպութեանց
ներքին, իսկական, աննշան ուժը
և գիտակցաբար յեղափոխական
անմեղ ու անձնագործ տարրը, ըսել
է յեղափոխականներու ահագին
մեծամասնութիւնը՝ մընց այնպիսի
ձեռնարկներու, որոնց յաջողու-
թեան կամ աղբուրութեան համար
հարկաւոր էին լուրջ և զօրեղ նա-
խապատրաստութիւններ: Աններե-
լի գործ մըն էր այնքան խլացու-
ցիչ պոռոտախօսութիւններով հը-
րապարակը լցնել, ժողովրդի աչ-
քերը յեղափոխական անվերապա
յաջողութեան որքան հրապուրիչ,
այնքան խաբուսիկ հեռապատկե-
րով շլացնել և անդին 7—8 հրա-
ցան միայն դնել թրքական բա-
նակներու դիմագրաւելու պատրաստ
Սասունցի գիւղացիին ձեռքը: Անո-
րակի յստի մըն էր Զէյթունը
գրգռել, որք հանել, առանց կան-
խաւ գէնքի և ուտեստի հարկաւոր
պաշարը պատրաստելու, որուն
պէտք պիտի ունենար հայ հերոս
ներու այդ ընտելացրը: Անարգա-
րանալի ձեռնարկ մըն էր՝ առանց
որոշ նպատակի և գործունէութեան
որոշ յատակագիծի հազար-
ներով պարզամիտ երիտասարդներ
հաւաքել ու մղել դէպի Բ. Դու-
ռը, ուր իրենք ալ չէին գիտեր
թէ ինչ ընելու կերթան և այս
իսկ պատճառաւ՝ իր ատրճա-
նակը գետին նետել ու խոյս
տալու ջանալ՝ անոնց գէնք կրող
փոքրամասնութեան առաջին գործն
եղաւ երբ գէնքի արհաւիրակի ձայն
թնդաց իր սկանչին:

Յաւիտենական ամօթն ու դա-
տապարտութիւնը կը հանգչի ա-
նոնց վրայ որոնք բուն թելադրիչը,
բարոյական հեղինակն եղան կարգ
մը անմեղ ազգակիցներու սպա-
նումին, շարժառիթ ունենալով մի-
այն կուսակցական ատերութիւն ու
փառասիրական հաշիւներ: Յեղա-

փոխութեան այդ ապականեալ ան-
բարոյական տարրն է դարձեալ որ
անդին ասդին բռնի կորզուած
հազարաւոր ոսկիներուն մէջ մընց
իր ամբարիշտ ձեռքը և ճիւղա-
յին խորհուրդը յղացաւ իր անձ-
նական հաճոյքներուն մոխիրու այն
դրամը, որ պիտի յատկացուէր
իսկական յեղափոխականին, կուռի
գաշտին վրայ մաքառող հայ զին-
ուորին գէնք ու հաց հայթայ-
թելու:

Այս ամէն արարքներն ու զեղ-
ծումները իբրեւ անջնջելի սեւ ա-
րատներ պիտի մնան իրենց հեղի-
նակներուն ճակտին վրայ գրոշ-
մուած: Որոնք են այդ հեղինակ-
ները: Դիւրին բան է պատասխա-
նատուութիւնները մատնանիշ ը-
նել, սակայն անհամեմատապէս
գեղար քան՝ պատասխանատունե-
րը ճշդել ու նշանակել անուններ:
Այդ խղճմտօրէն ընելու համար՝
անհրաժեշտ պէտք է նախ մեր յե-
ղափոխական կազմակերպութեանց
բոլոր գաղտնիքներուն վերահա-
սու ըլլալ, անոնց բոլոր գործերն
ու ներքին դարձեալները ուսում-
նասիրած ըլլալ մանրամասնօրէն:
մէկ խօսքով՝ հայ յեղափոխու-
թեան պատմութիւնը գիտալ իր
ամէն մանրամասնութիւններով, բան
մը որ առ այժմ կարելի չէ, և ա-
ռանց այս պայմանին արձակուած
ո և է վճիռ մասնաւոր անհատներու
դէմ՝ հարկաւորագէտ, անստորգ
և խախտու հիմի մը վրայ դըր-
ուած է:

Օրինակ մը աւելի որոշ կրնայ
բացատրել մեր միտքը:

Այսօր Նազարէգեանի գլխին
ամէն կողմէ տեղատարափ կը թա-
փին ամենածանր ամբաստանու-
թիւններ: Սակայն իրազեկներ
կրցած են արդէն այժմէն հասկը-
նալ թէ անոր վերադրուած յան-
ցանքներուն դրոշմ մէկ կարեւոր
մասին պատասխանատուները պէտք
է փնտռել Հնչակեան կեդրոնէն
գուրս, Լօտարայէն շատ հեռուն:

Այս մասին պատմութեան պի-
տի միայ ստորգ ու անաչառ վճիռը:

Ստիպուած ենք ուրեմն թողուլ
անհատականութիւնները ու աչքի առ-
ջն ունենալ միայն յանցապարտ-

ներու դատակարգ մը, որ կեղտոտ
որդի մը, ապականիչ ցեցի մը նը-
ման երիտասարդական սուրբ, ա-
նապակ հոգիներէ կազմուած յե-
ղափոխութեան մը սիրտը կրծեց
և անկէ ծածած արիւնով ջանաց յա-
զուրդ տալ իր անխոստովանելի
տենջերուն:

Խղճի և արդարութեան մէկ
անողոք պահանջն է յեղափոխա-
կան գործին մէջ որոշագէտ իրար-
մէ զատել մաքուր, վեհաբար, ազ-
նուախօս ու ազգանուէր դասա-
կարգը, որ, կը կրկնենք, յեղա-
փոխականներու ահագին մեծա-
մասնութիւնը կը կազմէ, այն ցած-
ողի անխղճներէն որոնք անոր
աննշան մէկ փորձամասնութիւնը
կը ներկայացնեն:

Առաջիններուն յաւիտենական
յարգանք, վերջիններուն անաս-
ման նողկանք:

Այս զանազանութիւնը մեր ազ-
գային պատմիւն ալ մէկ անհրա-
ժեշտ պահանջն է: Զգուշանանք
յախուռն գառողութեամբ արա-
տաւորել յեղափոխականութիւնը
իր ամբողջութեամբ որ ըսել է,
հայ ազգին ծաղիկ սիրունդին մէկ
մեծ մասը, որովհետեւ եթէ են
թագրիք որ հայ ազգին երիտա-
սարգութիւնը բարոյապէս ապա-
կանած է, ա՛լ խելոյ տես ամբողջ
ազգին ալ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Սօֆիա 13 փետր.

Խնդիր չկայ չէ, որ չեմ գրեր.
ընդհանառակը խնդիր խնդրի
վրայ դիզուած է:

Գաղթականաց խնդիրը, որ այս-
չափ սրտեր մաշեցուց և մաքեր
յողեցուց, լուծուած է, կրսոյի.
կրուէվ, 85ի ծանօթ գէպքին գըլ-
խաւոյ գործակատարներէն մին,
որ քաղաքս եկած էր ճիշդ Կ. Պօլ-
սոյ ուսումական գեղապետատան զին-
ուարական կցորդ փէշքովին այս
տեղ եղած միջոցին, դարձեալ
մեկնեցաւ ի Ռուսիա՝ հետը տանե-
լով այն պայմաններ, որոնց հա-
մաձայն սոյն հրատապ խնդիրը
լուծուած կը կարծուի: Կըսուի թէ
գնաց հրաժարականը տալու այն

պաշտօնէն զոր ցարդ կը վարէր
և պիտի վերադառնայ ընդհուպ՝
պուլկար բանակին մէջ մտնելու
համար: Թէ ինչ են այդ պայ-
մաններ, որոնք այնչափ գաղտնի
կը պահուին գոնէ առայժմ, յաւակ-
նութիւն չունիմ զանոնք գուշակե-
լու: Վաղ թէ անագան, թերեւս
մօտ ապագայի մէջ, պիտի յայտ-
նուին:

Սերպիոյ հետ աղէկ չենք, թէ-
եւ շատ գէշ ալ չենք: Զրոյցի մը
համեմատ Սիւրան վրաժախ թուր-
քերէն առման 20 ամեայ տարե-
դարձին առթիւ ընդունած ժողո-
վրդային պատգամաւորութեան մը
առջեւ յայտնի համարձակ ըսեր է
թէ Սիւրանդոնականէն յառաջ կար-
գադրելիք ուրիշ խնդիր կայ եւ
թէ սուգի սեւ քօղը վար տունելու
համար Սիւրանցայի վրէժը լուծել
պէտք է: Ասոր ի պատասխան մեր
կողմէն յայտնի խօսող չկայ, սա-
կայն ամեն խելահասի կարծիքն
է, որ Սիւրանցայի դասը քիչ ե-
կած է մասնաւորապէս Սիւրանին
և թէ երկրորդ անգամին քէֆն.
հիւլէրներու զիջում չպիտի լինի:

Սակեգոնիոյ խնդիրն ալ նուազ
կարեւոր տեղ չընենք. ըստ երե-
ւոյթին միտքեր և կիրքեր հան-
դարտած կը կարծուին, այլ չէ այն-
պէս. կը գործուի: Բէթէրապուր-
կի կառավարութիւնն ալ անմասն
չերեւիր. միայն ստուգապէս չգիտ-
ցուիր թէ արգեօք կիրիտի խըն-
դիրը լուծելու համար է, որ այս
խնդիր կը յուզուի, թէ իրօք վա-
րագորին ետեւ ուրիշ տեսարան-
ներ կան պատրաստուած: Ճիշտ է
արդարեւ, որ թուրքիոյ արդի
վիճակը թէ ի հայաստան և թէ ի
Սիւրանցիոյ ալ եւս անտանելի
դարձած է և սպառնական է նոյն
ինքն ընդհանուր խաղաղութեան
պահպանման համար ալ, սակայն
կակղցած են արգեօք քրիստոն-
եայ և մարդկային ձեռն սրտեր, որ
տարիներէ ի վեր բարացած էին
և անտարբեր գտնուեցան. պիտի
տեսնենք:

Իրաց այս վիճակին մէջ իսկ
սակայն հայրենասէր սրտեր առիթ
չեն փախցնել ժողովուրդին ազ-
գային զգացումը վառ պահելու

Համար: Ամսոյս վեցին վաւի
Իրմանով Լեւոնի Տիւրքունին 25
ամեա՝ մահուան տարեդարձը կա-
տարուեցաւ շատ չքեղ և փառա-
ւոր. կրօնային և աշխարհային
հանգէսներ եւ յարգանքներ նը-
ւիրուեցան անոր յիշատակին, որ
հակառակ ժամանակին պուլկար
յեղափոխականաց՝ միայնակ մտաւ
ժողովուրդին ամեն խաւերուն մէջ
և նոյն իսկ հայրենի հողին վրայ
պատրաստեց արտեր և միտքեր,
կազմեց հայրենասիրական մասնա-
ժողովներ, այնպէս որ կարելի է
ըսել թէ Լեւոնի ինք ստեղծեց
Պուլկար Յեղափոխութիւնը և
պատրաստեց հայրենիքի ազատու-
թիւնը, զոր չտեսած մասնուեցաւ
Թուրքին նոյն իսկ իւր մարդերէն
և կախաղան հանուեցաւ քաղաքիս
մէջ, ուրտեղ իւր արձանը կը
բարձրանայ այսօր ի գրգիռ հայ-
րենասէրին և ուր տեղի ունեցաւ
իւր 25 ամեակը (Լեւոնի կենսա-
գրութիւնը թարգմանուած կայ ի
հայերէն):

Իսկ ինչ կընենք մենք, հայերս,
ունէինք, չունէինք վարդապետաց
օր մը ունէինք, այն ալ ափսոս
որ այս տարի այս տեղ անգագալի
անցաւ գնաց. ոչ կրօնային հան-
դէս և ոչ աշխարհային:

Ինչու արդեօք:

Փ. Պօլիս, 16 Փետրուար

Դժբաղդաբար Ս. Վարդապետաց տօնին
օրը մեծ աղմուկ եւ յուզում յառաջ ե-
կան: Որպէս զի Իրաւունքի ընթեր-
ցողները լաւ հասկնան այս գէպքին
պատճառները, պէտք է քննենք ուրիշ
գէպքեր: Հոս կայ «Շաբէ» անունով
Հայուհեաց ընկերութիւն մը որ կը շը-
պաստէ յեղափոխական կազմակերպու-
թեան մը:

«Շաբէ» կուգէ մասնաւոր լսարան
մը հայ կիներու եւ օրիորդներու հա-
մար ազգային վարժարանին մէջ, Բայց
հակառակութեան ոգին կ'ստիպէ հո-
գաբարձութիւնը որ արգիլէ այդ գու-
մարումները, թէեւ ամենէն փոքր
պատճառ մ'ալ չը կար: Նաեւ ունէինք
լսարան մը մէկ տարիէ աւելի գոյու-
թիւն ունեցող, ուր կ'ատենարանէին
ազգային ու ընկերային նիւթերու վրայ
զարգացած մարդեր եւ օրիորդներ: Ժո-
ղովրդային գրեթէ ամէն դասակարգե-
րու շատ հաճելի եղած էր այս տեղ:
Ուսումնականութիւն մը միշտ ներկայ
գտնուած էր օգտուելու եւ ոգեւորուե-
լու: Բայց յետադիմական հոգաբարձու-
թեան ջիղերուն դպած էր այս. հետե-
ւապէս փակեց զայն առանց ամենէն
փոքր պատճառ մ'ալ ունենալու: Այս-
պէս միտքերը չափազանց գրգռուած
էին, երբ Վարդապետաց տօնը իրայ հա-
սաւ: Ամեն երեսօններ կը մատենն
թէ յետագէտ տարրը պաշտօն յանձնած
էր գրագէտ—թղթակիցի մը եւ մեծ
աղայի մը մեծ խռովութիւն մը հա-
նել եւ գաղթականները կառավա-
րութեան առջեւ կասկածելի ցուցնել:
Արդէն այդ մեծ աղան հրապարակով
յայտարարած էր թէ ինք պիտի արտո-
րէ բոլոր հայ գաղթականները: Ուշա-
գիր գիտողներ կ'ըսեն թէ միշտ յարա-
բերութիւն կար այդ պարտններու եւ
մի քանի յաղթանակած Հայերու միջեւ
որք ունեւորներով իրենուած էին, ինչ-
պէս յետոյ յայտնուեցաւ: Երբ ամբողջ

Փ. Պօլիս Հայութենէն յարգուած մի
երեստարդ, որ Մայր Հայրենիքի մէջ
կուտած էր թուրք զինուորներու եւ
քիւրտ աւազակներու դէմ, կը խօսի յե-
տագէտ տարրին վրայ եւ նախատական
ածականով մը կը մկրտէ Եւրոպայի մէկ
անկիւնը հրատարակուող թերթ մը
գրագէտ—յեղափոխականը նոյն ամա-
կանը կը լրաց խռովութեան: Յետագէտ-
ներէ վարձուած մէկը անմիջապէս կը
կոտորէ ապակիները եւ հրագէտ կ'ար-
ձակէ օդին մէջ: Միւս կողմէ մեծ ա-
ղան սուլիչը բերանը անդադար ոտա-
կան կը կանչէ: Անպատմելի յուզում
կը տրիւ մասնաւոր կիներուն մէջ:
Յետոյ յետադիմականները կ'երթան կա-
ռավարութեան եւ կ'ամբաստանեն մէկ
քանի անձեր: Բայց կառավարութիւնը
կը փնտռէ թէ ինչպէս արձակողները եւ
սուլիչ գործածողները եւ պիտի պատ-
ժէ զանոնք: Յետադիմականներու այս
նոր մեթոտն ալ անյաջող ելաւ: Հիմա
ուրիշ միջոցի մը գիտէր են: Օտարնե-
րու ձեռքով զանակոծելու են մէկ քանի
հայ պատանիներ որք կը վերաբերէին
յառաջդիմական ընտանիքներու: Մեր
հին փափաքն է որ Պուլկարիոյ ազատ
եւ հիւրընկալ հողին վրայ երբէք պատ-
ճառ չը տանք դժգոհութեան: Հետեւա-
պէս կը բազմանք որ յանցաւորները եւ
խռովարարները պատժուին խստու-
թեամբ:

Ուրիշ տեղերէ աւելուած տեղե-
կութիւններ Փ. Պօլիս այս գէպ-
քը կը ներկայացնէ իբր արդիւնք
յեղափոխական կուսակցութեանց,
դաշնակցականներու և արմէնիա-
կաններու հակառակութեան: Մեր
թղթակիցը որուն, աւելորդ է ը-
սել, ճշմարտախօսութեան վրայ
փոխադրէ, գէպքը կը վերադրէ
տեղական, ներքին գործերու մա-
սին գոյութիւն ունեցող անհամա-
ձայնութիւններու պահպանողու-
կան և յառաջդիմական տարրե-
րուն միջեւ: Ամէն պարագայի մէջ
պատասխանատուութիւնը գլխա-
ւորապէս կը ծանրանայ առաջին
պատահանը կոտորողին, ունեւոր-
րի հարուածը արձակողին վրայ և
նուիրական հանգիստի մը մէջ, ա-
տենախօսի բնական նախատինք
ժայթքողին վրայ:

ԼՐԱՔԱՂ

Բարեկամ մը կը գրէ մեզ.
Վստահելի տեղեկութիւններու
համաձայն՝ զոր կըստանամ Կ.
Պօլսէն, Սրբազան Օրմանեան
Սուլթանի տուած խոստումներուն
իրականացումը տեսնելէ յուսահա-
տած՝ որոշած է հրաժարիլ, սա-
կայն անձանօթ պատճառներով իր
այս որոշումին գործադրութիւնը
յետաձգել է առժամապէս:
Ընդհանուր ներուժի մը մասին
շրջաբերող զրոյցները բոլորովին
անհիմն չեն. արդարեւ մօտ օրեր
ներու մի իրատէ մը պիտի ելլէ,
բայց ներումը պիտի չնորհուի մի-
այն շատ թիկնեւ յանգանքներով
բանտարկուածներու և ի մէջ այ-
լոց, պայրաւի աւելիով զգուշու-
թեան համար ձերբակալուածնե-
րուն: Իսկ իբր կասկածելի ու

ճիշտակար նկատուած բանտար-
կեալներուն մէկ մասը դատի են-
թարկուելով պիտի դատապար-
տուի, մէկ մասն ալ առանց դա-
տաստանի արտօր պիտի զրկուի
հեռու, հայ ու քրիստոնեայ չի գըտ-
նուած տեղեր: Այս լուրերը ինձ
հաղորդող բարեկամն կըսէ որ ե-
թէ մօտ օրեր գաղթականներուն
արտօնուի վերադառնալ, մեր գաղ-
թական եղբայրներ թող չփութան
անմիջապէս օգտուիլ արտօնութե-
նէն. քիչ մը ժամանակ ալ թող նե-
ղուին իրենց գտնուած տեղը, ո-
րովհետեւ վտանգ կայ անմիջա-
կան վերադարձին մէջ: Թղթա-
կիցս իր անձին համար վտանգա-
ւոր տեսնելով պարզիլ իր նախա-
տեսած վտանգը, կը լռէ այս
մասին: Այս իմաստով յորդոր
կարգացէք մեր գաղթական ազ-
գակիներուն. լուրերս արժանա-
հատ աղբիւրէ են:

—Արկաղի եպիսկոպոսը, որ
Կ. Պօլիս եկած է, Ս. Պատրիար-
քին այցելելով, տեղեկութիւններ
առաւ Հայկ. Եկեղեցիին առաքե-
լութեան և հնաւանդ ծէսերուն
մասին: Յետոյ գնաց Մայր-եկե-
ղեցին որուն ամէն կողմերը պաշ-
տեցաւ և ալօթեց Ներսէս Պատ-
րիարքին գերեզմանին վրայ:

—Գաւառներու նորընտիր ա-
ռաջնորդ տեղապահները հետզհե-
տէ Կ. Պօլսէն կը մեկնեն դէպի Ի-
րանց պաշտօնատեղիները, որոնք
երկար ժամանակէ ի վեր զրկուել
էին առաջնորդական խնամքէ:

ԽԱՉԱԳՈՂԻՆ

Եւ մայր Հայաստան, դու որդիս Հայկայ,
—Բիր Բախտաւազ արիւնը զիկայ,—
Եւ քեզ պաշտեցի,
Կեանքս գոնեցի:

Եւ քեզ կարծեցի, —վա՛յ իմ չար բաղդիս-
հարուց հարուածով ժակժրկած սրտիս
Դեղ ու բարսաւս
Մեկ հասիկ դարման:

Անաստիս Եւ իբր իրաւիս ուսմիս
Առ քեզ զիմեցի կարօք՝ սրտիս
Վերհրաւ լուսի,
Քեզմով գոյաւաւ:

Մարեմ առ խաւիսի դէպ ի քեզ եկայ
Կարծեցի ըզքեզ միակ շուսկայ
Որ ընդ միջ զլրսս
Ճոշսս պրկալրսս:

Մա՛ք մ'եկի դժբաղդ. եւ քեզ կարծեցի
Կորուսած որդիս, շանջիս սեղանցի
Առօք ու փառօք
Բիր գորովաւոք:

Հագարու՛մ մ'եկի. եւ քեզ կարծեցի
Երկուս կարկառուած աջ Գրիստիսի.
Հայն մը, որ ինձ գայ
—Երի՛ր, փրկալրսս:

Իսկ դու մոռացար քո պարսի զրաւ,
Առիւ ու արիւր զիս մահաւալ ի սեւ,
Արեւալք երկեցի
Դաշտերս կարկիւր:

Եւ հոն կանգնեցի քեզ ոսկի արձան,
Ինչ փոքր քեւ արեւի Մօրկաւքի միակ:
Ահա քո արձան
Անուանդ անարժան:

ՇԱՀՐԻԿ

«ԻՐԱՒՈՒՆՔ»-Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

—

Թղթակից Ի. Փ. Պօլիս. — Ինչ
որ լսեր էք իրաւունքի մասին,
սխալ է կամ սուտ: Պիտի տես-
նէք: Ձեր նամակին մնացած մասը
յաջորդ թիւով: Ենթադրեալ ենք
ձեր բարեպաշտութեան: Եւ
ընտանիքէք: Ճշմարտութիւնը ը-
սել, հանրային օգուտը ի նկատի
ունենալ և ճշմարտապէս յառաջ-
դիմական գաղափարները ջատա-
գովել առանց պառտասխոսու-
թեան, առանց ուշադրութիւն,
առանց հայհուդի և առանց կու-
սակցութեան մը յարկու, ահա
մեր ուղղութիւնն ունկադատելը, ո-
րոնց միջ հաւատարիմ պիտի մը-
նանք: Այս տղերքը գրողը՝ պահ-
պանողական և պոռթոնալ ծնողքի
զաւակ, իր պատանեկութեան օրե-
րէն սկսած է գաղափարի պայքար
միջի՝ մինչեւ իսկ իր հօր դէմ:
Ասիկէ ետքը՝ պահպանողական պի-
տի դառնալ: Երբեմն իրաւունք
քի համար դաշնակցական ըսողներ
եղան, այսօր ալ պահպանողական
կրնան ըսել, վաղի ալ գուցէ ուրիշ
բան մը ըսեն: Սակայն ինչ կար-
ծեն այս ամէն ցոնցառ «կրքն»նե-
րը: Ժողովուրդին խելահաս ու
անկողմնապահ մասը կը կարգայ
իրաւունքը և կը դատէ: Այս
դատաստանն է միակ բանը որուն
կարեւորութիւն կուտանք:

ՀԱՅԵՐԸ ԱՆ ԿՐԵԱՆ ՕԳՏՈՒՄԻ

ԳԼՈՆՏԱՅՔԻ

ՈՍԿԵՆԱՌԻՆ ՀՈՂԵՐԷՆ

Հարմարալի բաներ կը պատմուին
Արաքսայի Գրոնտայք գետին եղբերէն
ուսկի ժողովուրդ հարստացողներու վրայ:
Հայերն ալ անշուշտ կուգեն խմանալ
այս մասին եւ ոմանք թերեւս ուզեն
իրենց բազմ փորձել: Ծանօթ ուրեմն
քանի մը ընդհանուր տեղեկութիւն:
Արաքսա Միացեալ Նահանգաց հողա-
բաժին մ'է Ամերիկայի արեւմտեան
հիւսիսային ծայրը, արեւելեան Սի-
պերիոյ գիմաց, հիւսիսային լայնու-
թեան 60 եւ 70 աստիճաններուն մի-
ջեւ, ամենացուրտ եւ սակաւաբնակ
երկիր: Մեր Քալիֆորնիոյ հայրենա-
կիցներուն աւելի մօտ է վայրն, եւ
թերեւս անոնց մէջ փորձառուներ ե-
ղած են բազմաթիւ փորձեան այս նոր
եւ զգալի ապարդիւն վրայ, թէպէտ
մենք բան մը չենք լսած մինչեւ այ-
սօր:

1896ին էր որ Քարմէք անուն ոմն
յառաջանալով Գրոնտայքի անձանթ
եւ անաստայք ափունքը առաջին փորձն
ըրաւ եւ առ իւրաքանչիւր «փառնոտ»
հող հանեց տարի մը արժողութեամբ
ոսկի: Այս լուրը իւրօք մօտաւոր դա-
ւառը հասնելուն՝ ոսկեան չիկները
չնչապատ վազեցին դէպ ի Գրոնտայք,
ամէն խոչ եւ խուժ առ սոսն կոխելով:
Եւ իրօք եղան ոմանք որք մինչեւ 10
տոլարի ոսկի հանեցին մէկ փառնոտ
ողմէ: Քալիֆորնիոյ եւ Աւստրալիոյ
ոսկեղծարար ամենատեսչաւոր ամենները
մէկ թոնկալով հողէն հաղել մէկ տո-
լարի ոսկի կը հանուէր, մինչ Գրոն-
տայքի մէջ մէկ թոնկալով տիգր
մինչեւ քսան հազար տոլարի ոսկի
կըցած է ընծայել: Բայց այս լուրերուն
մարդիկ չաւտացին ի սկզբան, եւ ուստի
քիչերը տեղերէն չարժեցան: Երբ զար-

մանալի լուրերը չօղակելի հարստութեան հետ կրկին ու կրկին հասան . 1897ին ամառը շատեր մկան ոսկեջերմով բռնուիլ եւ հազարք հեւ ի հեւ վազեցին դէպ ի ոսկեայ գաւառը :

Իրաւ, ուղեւորներու նկարագրութեան կը տեսնուի թէ մարդ շատ հեւալու է այդ ուղեւորութեան մէջ : Պէտք է անցնիլ ընթրու եւ գետնորու վրայէն , քաղի կրճերու մէջէն ուր երբեմն տիղմը ծունկդ կեղնէ , վեր մագլցիլ ափափայթէ , 45 աստիճան զառիվերներ կ'ըլլի , որք ուրեք ուրեք բոլորովին ուղղահայեացի մը կը մօտենան , եւ այդ փայտերու ու ապահովութեան մէջէն ճամբորդել բեռը կ'ունակը զարկած , քանզի անասուն չէ կարող բանիլ :

Մարդիկ յանձն առին այդ ամէն զըժուարութիւններն ի սէր ոսկեայ եւ ունեւոր աւելի ու ունեւոր նուազ վարձատրութեան :

Ոսկի գանդներէն զատ ուրիշ ոչ սակաւք ալ օգտեցան այս շարժումէն : Ծառերու վրայ հիւրանոցներ , ճաշարաններ , շատ նախնական տեսակէն , կարկատած են նախաձեռնարկ ոգիներ , եւ օթեւան կայ ուր հասակովը տեղ եւ երկու ժուժ կերակուր՝ ոչ անուանելի՝ կարծէ օրը երեք տողար : Կառքի մէջ տէրը օրը մինչեւ հարիւր տողար կը շահի : Լճերուն եւ գետերուն վրայ հաւարկելու համար ամէնէն աժան եւ պզտիկ նաւակները , Քրոնտայքի մօտ հասցնող վերջին լճին վրայ՝ ամէն մէկ նաւագնացութեան համար 300 տողար կը բերեն : Ամէն բան հաշուեցէք ասոր համեմատ :

Կրտսէր թէ հիմա հողերը գրեթէ բոլոր սեփականուած են եւ տիրադէմ ու ձեռնուռնայն վերադարձողներ չեն պակսիր : Սովի լուր մ'ալ ելեր է եւ , որ յոռեգոյնն է , տեսակ մը մահաարաժամի զրոյց , որ օրը հինգ հոգի կը սանի կելի :

Բայց յառաջիկայ վարնան անշուշտ մեծագոյն քան անցեալ ամբարնը բազմութիւն մը պիտի խուծէ գէպ ի փրկոնապը եւ տեղ տեղ երկաթուղի եւ զիւրացած ճամբաներ պիտի զանէ , բայց թէ պիտի զանէ՞ նաեւ ոսկի եւ որքանիք զուարթ պիտի վերադառնան որքանիք գլղացած , զայդ չգիտեմ :

« Հայր »

ԶՈԼԱՅՅԻ ԴԱՏԷՆ ԵՏԳԸ

Մեր վերջին թիւով ծանուցինք թէ դատարանը խիստ պատիժներու դատապարտեց Զօլայ եւ Օսոնի անօրէնք : Վճիռը հարուածեց այն մարդը որ հըրապարակով յանգցնած էր յայտարարել թէ կառավարութիւնը , մասնաւորապէս պատերազմական նախարարութիւնը եւ ընդհանուր սպայակոյտին ամէնէն գլխաւոր անդամները ամէն ստորին ու ապօրինաւոր միջոցներու գործած էին՝ անմեղ մը , Տրայֆուսը իբր հայրենիքի դաւաճան , եւ իր երկրին պատերազմական գաղտնիքները օտար տէրութեան մը ծախող մասնիչ՝ դատապարտել տալու եւ բռն մատնելու , խկական դաւաճանը , որ հրամանատար էսթէրհագին էր , երեւան չի հանելու , թէ Տրայֆուսը դատող դատարանը գիտակցարար եւ անխընդօրէն իրաւունք եւ արդարութիւն ունի տակ առնելով՝ յանցաւոր հոչակած էր զայն եւ մշտնջենական բանտարկութեան դատապարտած՝ Սատանայի կղզիին մէջ :

Մեծագոյն նախատինքն ու անուանարկութիւնն է այս որ կրնայ նետուել կառավարութեան մը եւ դատա-

րանի մը երկար , որոնք օրէնքին եւ արդարութեան պահպանն ու գործադիր պաշտօններն են : Պատասխան կառավարութիւնը չէր կրնար լռիկ կըլլել քառամեկուցիչ ամբաստանութիւնը , առանց իր վարկը եւ ազդեցութիւնը մեծ վտանգի մը ենթարկելու : Ստիպուեցաւ Զօլայի դէմ դատ բանալ , զոր չափեցաւ ալ : Զօլա քարի մը բանալի մէջ պիտի անցնէ ու 3000 ֆո. տուգանք պիտի վճարէ : Սակայն սահմանուած այս խիստ պատիժը չապացուցանելու թէ Տրայֆուս Զօլայի հանած աղմուկներուն հակառակ՝ յանցաւոր էր իրօք եւ էսթէրհագին անմեղ , այս կէտը մինչեւ այսօր պնդան մթութեամբ պատուած է , որքան Զօլայի դատէն առաջ , որովհետեւ խընդրին այս կողմովը բնաւ չի զբաղեցաւ դատարանը , ամբաստանեալներուն փաստաբանները գերմարդկային ճիգեր թափեցին դատավարութեան անանկ դարձուած մը տալու , որ նոյն խկ Տրայֆուսի դատը քննութեան եւ վիճաբանութեան ենթարկուէր երգուեալ դատաւորներուն առջեւ եւ այս մասին կատարեալ լոյս սփռուէր : Սակայն դատարանի նախագահը այդ ջանքերը միշտ երկու բառով ի գերեւ հանեց , հիմնուելով սա օրինական տեսակետին վրայ թէ դատարանը չի կրնար ալ եւս զբաղիլ Տրայֆուսի խնդրով , որ օրինաւորապէս դատուած ու վերջացած բան է : Վկաներն ալ համաձայն ընթացքի մը հետեւեցան , մերժելով պատասխանել Տրայֆուսի դատավարութիւնը չօղակող այն ճարտար հարցումներուն , որոնք իրենց ուղղուեցան Զօլայի եւ իր փաստաբաններուն կողմէն :

Ինչո՞ւ համար ուրեմն դատապարտուեցաւ Զօլա , պատասխանը շատ պարզ է : Նմանը չի տեսնուած աղմուկայոյց ցոյցներու եւ ժողովրդային անօրինակ յուզումներու մէջտեղ կատարուած ասանհիւսկողայ այդ դատավարութիւնը սա ելքին յանգեցաւ նախագահին ձեռքով , վկայութիւնները լուսելէն եւ վիճաբանութեանց ու ձեռնարկուած անարդէն ետքը իբր կողմակցութիւն , հարցուեցաւ պարզապէս երգուեալ դատաւորներուն թէ Զօլա գործած է՞ ֆրանսական կառավարութիւնը եւ Տրայֆուսը դատող գիտուրական ատեանը անպատուելու եւ նախատիւր յանցանքը , այո՞ , կամ ո՞չ : Հարցումին պատասխանը երկրայական չէր կրնար ըլլալ , որովհետեւ ամբաստանեալը յայտնի համարձակ , հանրապետութեան նախագահին գըրուած բաց նամակով մը , նախարարներու , զօրապետներու եւ Տրայֆուսի դատաւորներուն դէմ , ինչպէս ըսինք , արձակած էր նախատինքն ամէնէն սուր պաքները , զորս կարելի է ուղղել կառավարութեան մը եւ դատարանի մը դէմ : Երգուեալները պարտական էին «այո» պատասխանելու , ու նախագահը արտասանեց Զօլայի դատապարտութիւնը այդ «այո»ին հիման վրայ եւ օրէնքին տրամադրութեան համաձայն :

Հաստատուած միակ բանը սա է ուրեմն թէ Զօլա անպատուած է Ֆրանսայի քաղաքային ու զինուորական բարձրագոյն իշխանութիւնները , ուրիշ ոչինչ : Սակայն այսքանով պիտի հանդարտի՞ հանրային կարծիքն ի Ֆրանսա , երբ խնդրին ամէնէն էական եւ շահեկան կէտը , Տրայֆուսի յանցապարտութիւնը կամ անմեղութիւնը տակաւին կը մնայ անորոշ եւ անըստոյգ : Ժողովրդին այնքան ալ հոգը չէր դատարանի վճռով հաստատուած տեսնելու թէ Զօլա նախատինքնը ըրած է , անոր մեծագոյն բողոքներն էր

գիտնալ թէ այդ նախատինքնին շարժառիթը , Տրայֆուսի դատապարտութիւնը , արդարա՞ցի էր՝ թէ ոչ : Յորչափ այս մասին որոշ յայտնութիւններ , համազօր փաստեր երեւան չի գտն , պէտք չէ ենթադրել թէ Տրայֆուս—էսթէրհագի դատը եւ անկէ ծագող հանրային յուզումը վերջացած են : Գործը դեռ շատ ջուր կը վերցնէ :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսական նաւարաններուն մէջ ծայրայեղ գործունէութիւն մը կը տիրէ : Երեք ամիսէն պատրաստ պիտի ըլլան հինգ մեծ մարտանաւեր , որոնց երեքը զրահաւոր : Ոչ նուազ գործունէութիւն կը նշմարուի Բէթէրապուրկի հանրային շինութեանց նախարարութեան մէջ , ուր աշխատութեան եւ հզօր ջանքերու առարկայ է երկաթուղիներու շինութեան փութանակի յառաջացումը :

Այս լուրերուն հետ կապակցութիւն ունին արդեօք Քեօլնիշէ Յայրառնիկ Կ. Պօլսէն ստացած տեղեկութիւնները , որոնց համեմատ՝ Ռուսիա մտադիր է ընդհուպ սպառնալից կերպով պահանջուաներ ընել Եւրոպէն , Մակեդոնական եւ ուրիշ խնդիրներու վերաբերեալ : Ռուսիա օրթօտորս—յուր նական եկեղեցին իր ազգեցութեան ենթարկելու համար կը ջանայ եղբր Պուլկարները , վերստին միացնել յոյն եկեղեցիին հետ Պուլկարիա , միշտ գերման թերթին ըսածին նայելով , պիտի յօժարի այս միացումին՝ պայմանաւ որ 12 պուլկարական առաջնորդութիւններ հաստատուին Մակեդոնիայ մէջ որ այս կերպով պուլկարական ազգեցութեան ներքեւ մտած պիտի ըլլայ : Ռուսիա ուժ կուտայ եղբր նաեւ Պուլկարիայ գանգատներուն եւ պահանջներուն՝ Քոսովո նահանգին մէջ թուրք իշխանութեանց ձեռքով գործուած բարբարոսութեանց մասին :

—Լորտ Սօլպպերի էնֆլուէնցաէ բռնուեր է :

—Չինաստան խրատուած կերեւի իր տուժած վնասներէն , Կայսերական հրովարտակ մը բուր Չինացիներուն խստիւ կը պատուիրէ ներքին խաղաղութիւնը վրդավոր գործերէ հիւսի կենալ եւ յարգել օտար տէրութեանց հետ կնքուած դաշինքներն ու եւրոպացի հոգեւորականները :

Ռուսիա կը պահանջէ որ չինական բանակին մէջ պաշտօնավարող Ռուսներուն տրուին մասնաւոր արտօնութիւններ : Չին կը վարանի եւ չկրնար որոշ պատասխան մը տալ :

Կըսուի թէ անգլիա-իտալական դրամատէրներու խմբակ մը , որոնց մէջ նաեւ Լօնտրայի Ռօչիլտներն եւ Ամպրօ տունը , չինական կառավարութեան ստացեր է արտօնութիւններ՝ երկաթուղիներ շինելու եւ զանազան հանքեր բանեցնելու :

Խեղճ Չին , բոլորովին ինկաւ եւրոպական շահագործութեան անողորմ ճիրանին մէջ , ուրկէ ալ ազատուելիք չունի :

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Իրաւունքի պատուարժան գործակատարներէն եւ բաժանորդներէն կը խնդրուի առայժմ դրամ եւ ապանւիագրեալ նամակները զրկել թերթիս պատասխանատւին՝ սա հասցէով

г. М. СКОВОВЪ за в. «Иправникъ» Варна.

Կամ՝

M. Mihan Sconian
pour la Rédaction du journal
„Ipravunk“. — Varna.

Իսկ պարզ նամակներ , լրագիր եւն. առաջուան պէս զրկել ուղղակի խմբագրութեան հասցէէն , որ դրուած է լրագրին գլուխը :

ՄԻՒՍ ՎԷ ՏԻՒՉԷՆ ՄԷՐԱԳԸ

Հապէշիսթան հիւքիւմտարը Մէնէլիքին իթալիա տեղեկութիւն վուգու պուլան մուհարէպէսի հէնուզ իսթըրլարտա օլմալը տըր :

Պու մուհարէպէսէ մուզաֆֆէրիյէթ գազանան Հապէշիսթան հիւքիւմտարը օլտըղընտան , օթարիստէն պէրի Հապէշ մէմալիքի պիւթիւն պիւթիւն պաշգա պիւր հայէ կիրմիշ վէ կէօյա մէտենիյէթ իպթիդաւը օլան էփօրաւ մահաուլաթընըն պիւր մուհիմ զըս , մը եափաշ եափաշ իշէրի կիրմիյէ մէյտան պուլմըլ տըր :

Պու իթալալաթ արասընտա է՞ն զիյատէ կէօզէ շարաճագ շէյ պիւր թագըմ եաբմա միւհէվէրլէր տիրքի , Հապէշ գատըրլարը օ սիյահ վիւճուտարընը թէգեին իթմէք իշիւն պուլարա բէք զիյատէ մէյլ վէ արղու կէօթէրմէքտէ օլտըղարընտան , թէնէքտէն պիւլիքիլէր վէ ճամտան կերտանլըզար կիպի Ալմանիա ֆապրիգալարնտան չըգմա պիւր թագըմ օլուճագալարա մէմլէքէթ տըլմայա պաշլամըլ տըր :

Մէնէլիք՝ մէտէնիյէթին եափաշ եափաշ մէմալիքի տախիլիքտէ եէրլէշմէսինէ հէր նէ գատար արղուլէշ պուլունըջօր իսէ տէ , էհալիսիին թթալարտան գալմա հիւսնիւ ալարազ վէ թթալարնա խալէլ կէլմէսինի հիշ պիւր վագըթ արղու իթմէտիյինտէն , զէվէսի թալթուլըն իճպարը իւզէրինէ կալիթ մուֆասսալ պիւր Ֆէրման չըգարըպ , Հապէշ գատըրլարընտան կէօթիլէն պու մէյլ շէտիտին բէք պիւլիք մագալարալարը պուլընտըղընը , պու սիւս վէ տիւզէն մէրագընըն ալարազ պօզմագտան պաշգա պիւր շէյէ հարամա յաճաղընը վէ հալթիւս վալթան էվալարընըն պու խաֆիֆմէշլընպիլիքէ տամարլարընա կէվէքիլիք կէլէրէք պիւր կիւն վաթանը տիւշմէնլէրէ գարչը միւտաֆաա իտէմէյէճէքլէրինի ուզուլ ուզատիյէ իյգահ իթտիքտէն սօնրա , սիւս վէ տիւզէն տալի հիշ պիւր շէյ սալթըն ալընմամաընը շէտիտէն թէնպիլի վէ պու թէնպիլի մուզայիթ տալրանալարըն ալըր ճէվալարա չարըրընագալարընը իսթար իթմիշ վէ շիմալիյէ գատար իշէնիլէն կիւնահլարտան տօլալը նալիլի տֆիվ օլմագ իշիւն տալիլի տէօրթ կիւն տուս վէ նիյալ իլէ մէշղուլ օլմագ լաղըմ կէլտիյինի իլալէթէն պէյան էյլէմիշ տիր : Շիմոի Հապէշիսթան հիւքիւմտարընըն չու ֆէրմանը կիւլիւնէ ճէք շէյլէրտէն սալըլմա՞ղ մը . էվ-

բոլոր մահապատժերն պիտի մեծ լեքեթատ րեպաճ պուլմաննա մանի օլմագ՝ մետենիյէթին թէ-րազգըսնա մանի օլմագ աւեմէք տէյիլ մի: Պու սիւվալլէրէ պէլ-քի տէ կվիթ տէյէնլէր պուլմանա պիլիւր: Հալպուքի պիլ իշի պիւ-թիւն պիւթիւն պաշգաւ հօլտա մուհաքէմէ իթմէյէ վէ Մէնէլի-քին շու հարէքէթինի թէմամըյ-լա մուվաֆըզը մասալհաթ կէօր-մէյէ մէճպուրըզ:

Էվիթ, Մէնէլիքին շու թէտ-պիլի հէքնաղարտա մանասըզ վէ սաշմա կիպի կէօրիւնիւրսէ տէ, աղաճըզ տիւշիւնիւրէճէք օլտա անըն մէմլէքէթ իշիւն նէ տէ-րէճէտէ ֆաիտէլի պիլ շէյ օլ-տուղունա տէրհալ գանաթ հա-սըլ իտիլիւր: Պիլ միլքին մէտէ-նիյէթատէքի տէրէճէսի մութլագա պէօյլէ պօշ շէյլէրին վիւճուտըյլա մը անաշըլըր: պիլաքս, պուն-լարըն վիւճուտը օրատա խաֆիֆ-մէշընպիլիյին նէրէլէրէ գատար թէրազգը իթմիշ օլտըզնա տէ-լիլ սալըմա՞զ մը:

Չիյնէթ վէ տիւզն մէրազը պիլտէ տէ հիւք միւրէն գու-սուրլարտան տըր:

Մէտէնի կէօրիւնմէք՝ սիւպիւ տիւզնի կէօրիւնմէքէ օլուր գանն օլընաղը իշիւն էվրօբանըն հէր հաֆիֆիլիյին թագլիտ իթմէյէ պիլտէ տէ ֆէվզ էլ առէ մէյլ կէօս-թէրիլմէքտէ տիլ:

Հէլէ գատընլարըմըգտաքի պու-մէրազ օ՝ գատար պիւլիւք վէ օ՝ տէրէճէ նիհայէթսիլ տիլ քի, զէվճ վէ զէվճ արասընա չօգ տէֆա շիտտէթի միւճատէլէրէ վէ տէհէթիլ միւճաղալարա մէյ-տան աշըլարաք, էվլէրիլմիլտէքի սիւքիւն վէ սիւքիւնէթին պիլ-տէն պիլտէ ալթիւսթ վէ թարու-մար օլտըզ վազը տըր: Ֆիլթա-նը վէ եա շարգասը մօտայա մու-վաֆըզ օլմատըզը իշիւն էվիլի պիլ ճէհէնէմէ տէօնտիւրէն վէ պունլարը իտիլմէք իշիւն էվլատ-լարըյլա պէրապէր աճ գալմայը պիլէ կէօզէ ալտըրան վալիտէլէ-րիլմիլ ա՞զ մը պուլունուր:

Եա՛ պունլար իշիւն սարֆ ի-տիլէն բարալարըն նէ՛ պիւլիւք եէքիւնլէր թէշքիլ իթմիլիյին վէ կէմիլէր տօլուսը հալաի շէյլէր մուգապիլիյնտէ կէմիլէր տօլուսը ալթուլ վէ կիւմիւշ վէրիլմէքտէ օլտըզըն պիլմէյէն վէ կէօրմէյէն վա՞ր մը տըր:

Թէհասիլի իտիլիւք քի հազիգի մէտէնիյէթին սիւս վէ զիյնէթտէ տէյիլ, էտէպ վէ թէրպիլտէ օլ-տըզըն հալէա անալամաղը:

Էտէպտէն, թէրպիլտէն մահ-րուս օլան պիլ քիմէնէ՛ գատար գըյմէթիլ լիպալար կիլիյնսէ, նէ՛ գատար աղըր միւճէվհէրլէր թա-զընսա, մէտէնիյէթէ եինէ պիլ աւտըմ եաղաշմըլ օլմագ: Հէլէ օ գըյմէթսիլ վէ պիհուտէ շէյլէր-լէ վիւճուտըզը սէրաբա տօնաթ-մագ կալրէթի՛ չօգ քէրրէ պիլգի

ալէմ՝ նաղարընտա կիւլիւնճ վէ մասխարա իթմէքտէն պաշգա պիլ շէյէ հարամալ:

Կիւզէլիւք վէ զարիֆիլիյին սիւս վէ տիւզնտէ տէյիլ, սառէլիւքտէ օլտըզըն տա անալթմագ գապիլ օլմայօր: զիյնէթտէն, սալթանաթ-տան տիլ օլան լիպալարըն ին-սանըն հիւնիւ էնտաճընա տահա զիյնտէ հարաշաճաղըն քի՛մ ին-քէտար իտէպիլիլ:

Ինկիլթէրա կիպի մէտէնիյէթին է՛ն եիւքսէք տէրէճէսիւտէ պուլը-նան պիլ մէմլէքէթ էհալիսի կա-յէթ սառէ էվիլիլէր կիլիյնտիք-լէրի իշիւն, զարաֆէթ վէ նէզա-քէթտէ պիլտէն աշաղ՞մը տըր-լար: Հապէշիսթան կիպի մէտէ-նիյէթին իլք գատէմէսիւտէ պու-լընան պիլ մէմլէքէթտէ սիւս վէ տիւզնէ կէօսթէրիլէն մէրազըն խաֆիֆիլիյէրէպիլք օլտըզը ֆէհ՞մ իտիլիլի հալտէ, պիլգիմ՝ պու պապտէ հալէա կաֆիլ պուլընա-մըզ համիյէթի միլիյէմիլէ մու-վաֆըզ մը տըր:

Պիլգիմ՝ պիլտիլիլմիլ շու տըր քի ինսան վիւճուտընտան զիյա-տէ իւհէնըն տօնաթմայա չալըշ-մալը տըր: Եանի թապիլթընտա մէվճուտ օլան պիլ թագըմ՝ քէօ-թիւ վէ մուզիլ խուլարը եալաշ հալաշ տէֆ իտէրէք, հիւնիւ ալազըն իգթիլա իթտիլիլի կիւզէլ տ-ւիկուլարա իւհէնըն թէշքիլ իթմէլի տիլ:

Իշլէ հազիգի զիյնէթ պու-տըր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Բրէն հազրէթէրիլիյին վալի-տէի միւհիթէրէմէսի բրէնսէս Գլէ-մանթիլի հազրէթէրիլիյին հա-լիւտէ հէր նէ գատար պիլ միւս-տէթ էյիլիլք էմարէլէրի կէօրիւ-րէք հէր թարաֆտա մէմիւնիլթիլ հասըլ օլմուշ իսէ տէ, ալընան սօն խապէրլէր խոսթալըզըն կիլմ կիտէ աղըրաշմագտա օլտը-զըն պիլտիլմէքտէ տիլլէր:

Պու հալմատիս պիւթիւն Պու-կար միլլէթինին գալպիլի թէէ-սիւֆէլ տօլտուրմըլ օլտըզը կիպի, վիլէնանըն աղըլգատէ ֆամիլիա-լարը տալի պիւլիւք էնտիշէ ի-շինտէ պուլընմագտա տըրլար: Աւսթրիա իմքէրաթօրը պու ա-րալըզ Բէշթատա պուլընտըզըն-տան, հէր աղաշմ բրէնսէսին սըհ-հէթի հազգընտա վիլէնանտան պա թէլէկրաֆ մուլիւմաթ ալմագ-տա տըր:

Հարպիլէ նաղարէթի բէտիֆ չափուշարըն պիլ լիսթասընը թանգիմ իթմիշ օլտըզընտան, պիլ թահրիւթը ումուլիյէ նէշիլլէ 863 նէֆէրաէն իպարէթ օլան մէրգուլ չափուշարա իսիլէրիլլէ մահալը իգամէթլէրիլի պիլտիլ-մէլէրիլի վէ պու սէնէ 5—6 հաֆ-թա գատար հանիւք պէօլիւք մա-նօլարարընա իշթիլաք իթմէք իսթէտիլլէրիլի պէյան իթմէլէրի-նի էմր էյլէմիշ տիլ:

Չըրաթ վէ թիճարէթ նաղա-րէթի պիւթիւն ուրապիլթէլլէրէ պիլ թահրիւթ կէօնտէրէրէք, թիւրքիս հալմանլարը արասըն-տա եուլուրճագ խոսթալըզը գու-հուր իթմիշ օլմասընտան պահալա,

թիւրքիստան կէլէճէք հալմանլա-րըն Պուկարիյա կիլմէսինէ սօն տէրէճէ տիգգաթ օլունմասընը շէ-տիսէն թէնպիհ էյլէմիշ տիլ:

Պուկար կազէթալարըն պիւ-լիւք գըսմը պիլ վագըթտան պէ-րի Սըպիլայա գարշը շէտիտ պիլ լիսան գուլտնմագա պաշլամըլար տըր: հաթթա իլէրիտէ Պուկա-րիա իլէ Սըպիլա արասընտա պիլ մուհարէպէ վուգուլիլ իհթիմալէ բէք հազըն կէօրտիլքէրիլիտէն, պաղըլարը պու մուհարէպէ իւզէ-րիլի շիմտիլիլ թէմսիլլէր եալ-մագտա տըրլար:

Պուկարիյա ալտէթ իտէճէք օլան ֆիլարի գապըթտան արասըն-տա միլալայ իլիթպէսիլլէ Պէն-տէրէթիլի տալի պուլունմագալը իլիվայէթ իտիլմէքտէ տիլ:

Պուկարիյա 1897 սէնէսինտէ 227,838 թօնօ պուլտայ, 11,902 թօնօ չափտար, 16,446 թօնօ ար-բա, 2995 թօնօ հուլաֆ, 73,887 թօնօ մըսըր պուլտայ վէ 301 թօնօ ուն իլիւրաճ իթմիշ տիլ:

Պուլտայ վէ մըսըր պուլտայը էն զիյատէ ինկիլթէրայա, եու-լաֆ ֆրանսայա վէ ուն իսէ մուլ-թէլիֆ մահալլէրէ կէօնտէրիլմիշ տիլ:

Խալը գէմանտան պէրի Բու-սիանըն նիւրայէֆ շէհրէնտէքի տար իւլ ֆիւնուլ միւտիլիլլէթինտէ պուլընան Ս՝ Սիւքուլ աիլիլէն Սօֆիլայա կէլմիշ օլտըզընտան, շիմտի է՛ն պիւլիլք մէմուրիլլէթ-լէրտէ պուլընան մուլալիլլէյհիլ պիլ չօգ Պուկար շալիլալէրի քէնտի շէրէֆիլի օլտուր Սօֆիլայա միւլէմիլ պիլ զիյաֆէթ թէր-թիլ իլմիլլէր տիլ:

ԹԵՒԱՐԹ

Պու կէճէ Անկէ Սլաֆօթըն թէ-ալթուսընտա վիւլիլ գուլմանիտա թարաֆընտան Սէքսէ կիլիւտէ տէվրը ալիւ նամ ֆէնիլ տըրա մալլէթ մուլթանթան սուրէթտէ իճրա օլունմագ տըր:

Պիլ գաշ հաֆթատան պէրի ֆէվզ էլ առէ հազըրըզլար կէօ-րիլմէքտէ օլտըզընտան, էհալիլիլ զիյատէսիլլէ մէմուլ օլաճաղընա հիշ շիւրհէ եօգ տըր:

ՄԻԻԹԵՆԵՎ ՎԻԵ

Պապը Ալի էճնէպի տէվլէթլէ-րի նէգտիլտէ պուլընան օսմանը էլիլիլլէրիլ պիլ թահրիւթը ու-մուլիլ կէօնտէրէրէք թէսալիլայը պօշալթմագտան էվիլ տէվլէթլէ-րիլ կիլիլ մէսէլէսինի հալ իթ-մէլէրիլ թալէպ էյլէմիշ տիլ:

Սուլթանըն կիլիլ վալիլիլիլիլ էնուպար բաշայը նամգէտ կէօս-թէրմիշ օլտըզը հէր նէ գատար էնտէքանտան կապէթաթը խա-պէր վէրիլլէր իսէ տէ, պիլ պու հալմատիսէ ինանմալաճաղըմըզ-տան շիմտիլիլ իհթիլալթա թէ-լազըր իտէպիլիլլէր:

Եունանիսթան գրալընը իւ-զէրիլիլ ալիլիլիլ վուգու պուլան սուլ գատտան տօլայը էհալիլ թարաֆընտան թէհասիլիլիլ հալիլ

պիլ չօգ թէլէկրաֆլար շէքիլմիշ վէ նիւմայիլլէր թէրթիլ օլուն-մըլ վէ Եունան մալթալաթը տալի պու ճիսայէթէ գարշը բէք շէտիտ պիլ լիսան գուլտնմայա պաշլամըլար տըր: Սապըզ բէ-իսի վիւքէլա Ս՝ Տէլիանի իլէ Ս՝ Բալի էն էվիլ վէ սօնրա սէֆիլ-լէր սարայը գրալիլիլ ալիլմէթլէ պու հատիլտէն տօլայը պէյանը էսէֆ իթմիլլէր վէ Բուսիա իմքէ-րալթօրը, ինկիլթէրա գրալիլլէր, Ալմանիա իմքէրալթօրը վէ սալիլ հիւքմտարլար թարաֆընտան տա-լի թէպիլիլիլ հալիլ թէլէկրաֆլար շէքիլմիշ տիլ:

Իշպուլ ճիսայէթիլի ֆալիլի պու-լունան ֆարտիլիլ նամընտա վէ 35 եալընտա սապըզ պիլ ապէր չափուշը քէնտի քէնտիլիլիլ զա-պըթտայա թէպիլ իթմիշ, վէ հէր նէ գատար պու իշտէ իէֆիլլէրի պուլընտըզըն սէօլլէմէմիշ իսէ տէ, գապըթա թարաֆընտան իքի շիւպէլիլ չալսա տալիլ տէրտէսթ օլունմիշ տըր: զալթէն պէօյլէ պիլ տուլալ գուրուլմագտա օլտուլը էվիլլէն խապէր ալընմըլ իսէ տէ, էհէմիլլէթլիլ պիլ շէյ օլմատըզը միւլալալալալ թապիլպիլիլտէն սարֆը նաղար իտիլմիշ իմիլ:

Կէրէք Եունան մալթալաթըն-տա վէ կէրէք խալգ պէյիլիլտէ գրալ հազրէթլէրիլիլ քէրիլմէսի բրէնսէս Սարիլիլ միւտաֆաա իթ-մէք իւզրէ կէօլիւ կէրէքէսիլիլ կէօսթէրիլիլ ճէսարէթ վէ շէճա-ալթ թագտիլ վէ թահսին իտիլ-մէքտէ տիլ:

Սըպիլանըն սապըզ գրալը Սի-լանա Սըպիլա օրտուսընըն ումուլիլ գօմանտան սըֆաթըյլա Սուլթան թարաֆընտան ալիլիլ պիլ իւ-թիլայ շիւշանը վէրիլմիշ օլտըզը-նը եաղմըլ ըտըզ: Թալ կազէ-թասընտա օգուլտըզընա նաղա-րէն, Սալէգոնիա մէսէլէսինտէն տօլայը թիւրքիա իլէ Պուկարիյա արասընտա պիլ միւնաղաա գու-հուլընտա Սուլթան Սըպիլա հիւ-քիւնէթիլիլ մուլալէնէթիլիլտէն է-միլ օլմագ մագսաղըյլա պու նի-շանը վէրմիշ օլտըզըն Պէկրաա-տըն հիւքիւմէթ տալիլլէրիլտէ գալիլիլ զանն իթմէքտէ իմիլլէր:

ՉԱԽԻՐԻ ԲԻԱՅԱՍԸ

Վառնա 20 ֆետրուար
Պուլտայ
Վալիլ, լիպրա 47-54, հէքթօլ-8-50.9.30 ֆրանք
Արապա, լիպրա 47-55 հէքթօլ-8.50-11 ֆրանք
Արապա
Լիպրա 38-41, հէքթօլ 4.-20 4.40 ֆրանք
Արապա
Վալիլ, լիպրա 57-58 հէքթօլ-5.80-5.90 ֆրանք
Արապա, լիպրա 57-61 հէքթօլ-6.-6.20 ֆրանք
Ֆառնա
100 օգգուսը 19-24 ֆրանք՝ մալա կէօրէ
Արապա մուլալէլիլ նարօլէն 21 ֆու. հիսապը իլէ տիլ:
Կիլիլտէ 2-3 վալիլ վէ 15-20 արապա պուլտայ, 10-15 արապա արապ, 4-5 վալիլ վէ 8-10 արապա մըսըր կէլմէքտէ տիլ: